

Gymnastik - Historien 1909 - 1973.

Tvis Idrætsforening.

Af: Jacob Halgaard og Bent Bak.

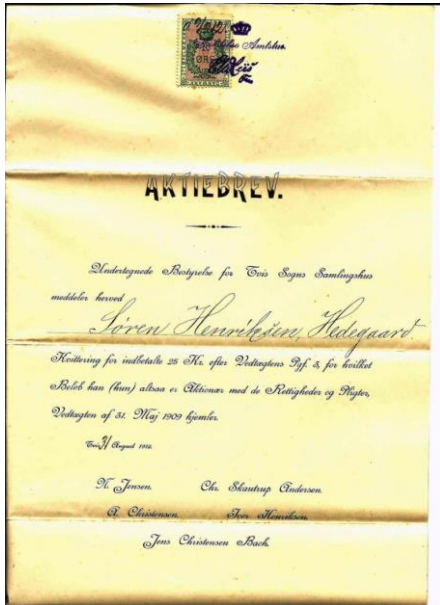
Indhold

Tvis Gymnastikforenings Historie.....	3
Gymnastik af det gode eller af det onde?	3
De første hold.....	5
Gymnastikkens rum.....	6
Faneindvielse onsdag d. 13. maj 1942.....	8
Folkedans i perioder.....	10
Figur 7. Gymnastik og folkedansehold fra 1932. Fotograferet i forsamlingshusets store sal med ribber på væggen og kakkelovn i baggrunden.	10
Vigtige gymnastikredskaber.....	11
Gymnastikopvisning i 1950'erne i Tvis Sognegård.....	12
Indmarch i Sognegården.....	12
Opvisning i Sognegården.....	14
Drengehold i 1950'erne og Jacob Halgaard som leder.....	15
Småpigehold i 1950'erne og Ingeborg Nielsen som leder.....	19
Pige- damehold fra 1950'erne og Thora Sahl som leder.....	23
Herrehold/karlehold i 1950'erne.....	26
Gymnastikformer.....	29
Jacob Halgård om Gymnastikafdelingen i 1950'erne.....	30
Gymnastikkritik.....	31
Jacob Halgaard om kritikaften i foreningen 1956 - 58:	31
Kritik i forbindelse med forårsopvisning.....	31
Gymnastikkonkurrence.....	33
Gymnastikopvisning i Juniorhallen.....	35
Jacob Halgaard om forårsopvisningen:	35
Idrætsmærket.....	39
Delingsførere og gymnastikledere i Tvis i 1950'erne og 1960'erne:	39
Delingsfører kurser	39
Gymnastikhold i 1960'erne.....	40
Gymnastikkens danske historie.....	52
Organisering på landsplan af skytte, ungdoms, gymnastik og idrætsforeninger.....	53

Tvis Gymnastikforenings Historie.

Tvis Gymnastikforening blev stiftet på en generalforsamling d. 8. november 1909.

Det var det samme år, som forsamlingshuset blev bygget, og netop forsamlingshuset blev base for gymnastikken i Tvis. Det blev oprettet som et aktieselskab, hvor den lokale befolkning tegnede sig for

Figur 1. Aktiebrev på 25 kr. til Forsamlingshuset tegnet af Søren Henriksen Hedegaard.

Christian Nørgaard var udover at være gymnastikpioner med i bestyrelsen for de fleste foreninger i Tvis og medlem af sognerådet.

aktier. Gårdejer Chr. Nørgaard stod i spidsen for aktietegningen, og han stod også som foregangsmand for gymnastikken.

Gymnastikken var begyndt et par år før 1909 og foregik i laden på gården Nørgaard i Tvislund. Det er svært at forestille sig gymnastik i en lade på et lerstampet gulv. Om vinteren var det koldt, klamt og mørkt, og den sparsomme belysning kom fra flagermuslygter ophængt i bjælkerne. Svære betingelser for det gymnastiske arbejde. Som en betingelse for at stille sin lade til rådighed, var aftalen, at de unge skulle synge nogle danske sange, som Chr. Nørgaard satte stor pris på.

Gymnasterne så med forventning frem til at kunne bruge forsamlingshuset.

Figur 2. Christian Nørgaard(f. 1870) og hustru Ane Katrine.

Gymnastik af det gode eller af det onde?

Der er altid en vis modstand mod noget nyt. Var gymnastik skadelig eller til gavn for de unge? Var det til skade eller gavn for samfundet? Tog det de unges kræfter, så de havde færre kræfter til det produktive arbejde, eller gjorde det dem stærkere med en rank, frejdig holdning og med lette skridt?

At gymnastik og legemlig udfoldelse i skole og fritid kunne have vanskelige kår fremgår af nedenstående meget sigende brev fra sognerådsformand Svenning Didriksen Vester Grønbæk til lærer Jensen, Skautrup Skole, som havde tilladt sig i 1907 at søge om nogle sportsrekvisitter til brug på skolen.

Brevets ordlyd er opbevaret af brevskriverens barnebarn, Bodil Barslund, der har givet tilladelse til at det gengives:

Gode ven Jensen!

Undskyld at jeg ikke straks fik svaret på din forespørgsel i skrivelse af 15. ds. Jeg har haft travlt og kan da heller ikke sige noget om hvorvidt der kan være udsigt til at du kan få dit udlæg til bøger i anledning af kurset refunderet, men jeg antager at sogneraadene vil blive nødt til herefter at protestere så kraftigt som muligt mod at kommunerne skal punge ud hver gang de gymnastik - og sportsgale mennesker ønsker en ny slags apparater eller gymnastikbøger. Jeg kan derfor ikke love noget bestemt, men jeg indrømmer, at det vil blive nødvendigt for dig og andre der har med gymnastik og andre ordnede lege at gøre at anskaffe en lægebog omhandlende forstuvning, benbrud og anden legems skade, det viser sig jo at fodboldspillere sparkes benene i stykker på hinanden foruden anden betydelig skade, i enkelte tilfælde endog har forvoldt en lærers død. Gymnastikken er jo også så farlig at folk kan brække halsen ved det. Det vil sige når man ikke lige som hr. Junker har så stærke muskler at man slet ikke kan brække halsen. - du huske hans forklaring desangaaende. - Det er nu ikke det værste med de der kommer til skade, det er jo mindretallet og det bliver nok snart ordnet sådan, at de kan faa invaliderente, men værre er det, at flere og flere af kræfterne bliver benyttet til uproduktivt, unyttigt ja endog skadeligt arbejde, hvilket bevirker at vi, der skal udføre det produktive arbejde, fremskaffe brød til hele sløenget ikke kan skaffe fornøden arbejdskraft, det har vi også faaet at føle i hasten. Jeg maa derfor lægge dig og kolleger på sinde, at mennesker lever ikke af gymnastik og sport alene, jeg anser det nemlig for skadelig at skolebørnene faar den opfattelse af forholdene. Hershjemme går det med rift og slid. Det har været med nød og næppe at din og min kone har faaet tid til at besøge hinanden og faa en lille taar.

Jeg maa slutte og behøver vel egentlig ikke at skrive mit navn under. Du vil nok af det anførte skanne hvem brevsriveren er, men naar jeg nu sender en venlig hilsen saa er dette i hvert fald noget nyt der bør underskrives.

Svenning Didriksen Grønboek.

Svenning Didriksen(f. 1842) var ejer af gården Øster Grønboek, som ligger tæt på Skautrup Skole, hvor lærer Jensen Skautrup(f. 1866) var ansat. Svenning Grønboek var formand for sognerådet i Tvis i 3 perioder, og desuden var han i 24 år sognefoged. Han blev dannebrogsmænd for sin indsats.

I brevet fornemmer man en mand med myndighed og styrke, som var vandt til at udtrykke sig skriftlig. Den gode lærer Jensen får i hvert fald talt og påskrevet, hvad politikken på området er set fra sognerådsformandens stol. Han var 65 år i 1907.

De første hold.

Gymnastikken var en vinteraktivitet, som foregik fra november til marts. Den første sæson fra 1909 - 1910 var der 35 gymnaster, som hver betalte 1 kr. i kontingent. Der var gymnastikopvisning i marts 1910 og entrebilletten kostede for voksne 35 øre og for børn 25 øre. Alligevel var der underskud i kassen, så kontingentet blev forhøjet til 2 kr. og der blev optaget et lån på 100 kr. hos Didrik Grønbæk, Chr. Damtoft og lærer Jensen, Skautrup, imod pant i gymnastikredskaberne. Man havde anskaffet nye redskaber samtidig med, at forsamlingshuset var taget i brug. I 1916 havde foreningens redskaber en værdi på 600 kr. Der blev passet på dem, og de var forsikrede for 48 kr. pr år.

Figur 3. Karleholdet fra 1916. Under ledelse af Barbesgaard, lærer på Halgaard skole fra 1915 - 1953.

Foreningen var med i Ringkøbing Amts Skytte - og Gymnastikforening.

Som det fremgår af fig. 2 var der stil over holdene. Man lagde stor vægt på ens dragter og ydre fremtræden i det hele taget. Man strammede sig op, og stolthed og alvor præger billederne. Gymnastik var ikke bare leg. Gymnastikken tjente en større sag.

At gymnastikken ikke blot var en uforpligtende aktivitet fremgår

af protokollen fra 1918. Det år blev gymnasterne bedømt med karaktergivning for form, frihed, kraft, højde, nedspring, liv og energi i øvelserne m.m.

I 1919 har pigerne travlt med at sy en ny fane til 10 års jubilæet.

I 1920'erne kommer der også sommergymnastik på programmet. Der er også en årlig sommerudflugt på programmet. I 1923 går turen på cykel til Toftum Bjerge. Denne sommer var en friskolelærer fra Holstebro leder af gymnastikken sammen med en delingsfører. Honoraret til lederne var på 3 kr. + transport.

Som nu kunne det også dengang være et problem at finde ledere.

Opvisningerne foregik lørdag aften eller søndag eftermiddag i en flagsmykket forsamlingshus sal. Der var fælles kaffebord og afslutningsvis en svingom.

Figur 4. Pigeholdet fra 1917 under ledelse af Valborg Giver.

Gymnastikken var den første organiserede idrætsaktivitet i Tvis. I 1923 blev fodbold organiseret i Tvis Boldklub. I 1932 blev Tvis idrætsforening dannet ved en stiftende generalforsamling 20. april i afholdslogen bag det nuværende hus i hovedgaden 16.

Følgende vedtægter blev vedtaget:

1. Foreningens formål er at virke til fremme af ungdommens interesse for forskellige grene inden for idræt.
2. Ingen af foreningens sammenkomster må vare over kl. 1 nat.

Tvis Gymnastikforening var herefter en afdeling af Tvis Idrætsforening, som fik de forskellige idrætsgrene under sig. De andre idrætsaktiviteter er fodbold og håndbold, men også folkedans og amatørteater er på programmet.

De udendørs arealer til gymnastik, fodbold og håndbold var i starten på græsarealer ved Bannestrupgaard, men flytter i 1943 til Skautrupvej, hvor kommunen har medvirket til oprettelse af et nyt stadion, der hvor "Knuden" i dag ligger. I 1968 tager man det nuværende stadion i brug.

Gymnastikkens rum

1. 1900 - 1909: Laden på gården Nørgaard - Tvislund.
2. 1909 - 1953: Forsamlingshuset.
3. 1953 - 1967: Sognegården.
4. 1967 - 1991: Gymnastiksalen Tvis Skole, opvisning i Tvis Hallen fra 1978.
5. 1991 - 2012: Kultursalen + Tvis Skoles Gymnastiksal , opvisning i Tvis Hallen.

Figur 5. Gymnastikhold fra 1932, det år TIF blev stiftet. De to ledere har den korrekte stående hvilestilling med højre fod forrest og hænderne på ryggen.

I 1937 bliver gymnastikopvisningen peppet op med "forelæsninger" - amatørteater, men det kan være svært at samle folk til gymnastik og andespil i 30érnes kriseår. Det gik bedre til ballerne.

I slutningen af 30érne var der 64 medlemmer.

Under krigen fra 1940 - 45 kneb det yderligere med at skaffe ledere. For at få gang i karlegymnastikken forsøgte man at få ansat en delingsfører som karl på en gård. Det lykkedes åbenbart for i 1944 er der både hold for fruer, piger og karle.

Jacob Halgaard: Om gymnastikken for 50 - 65 år siden ved 100 års jubilæet 8. november 2009:

"Som 10 år gammel dreng cyklede jeg til drengegymanstik til Tvis fra Halgaard. Det gav nye kammerater. Jeg kom fra Halgaard Skole og kendte ikke drengene fra Tvis Skole. Det gav dog ikke problemer, vi var alle sportsglade gymnaster.

Gymnastikken foregik i forsamlingshusets store sal, som blev opvarmet fra en stor kakkellovn. Af redskaber havde vi buk, plint og en elendig madras, hvor det indvendige indhold skulle jævnes ud hver gang, den skulle bruges. Det var svært at få en bedre madras her i 1947 lige efter 2. verdenskrig".

Selv om det kneb med ledere under krigen, var foreningen stadig aktiv og tankerne var meget på det nationale. Tiden var den rigtige til at indvie en ny foreningsfane.

Faneindvielse onsdag d. 13. maj 1942.

Program	
1	Fællessang Die danske Mand
2	Velkomst ved Formandens
3	Fællessang Danmark i Susindens
4	Faneindvielse 1 Vers Tiftelsstift paa Godanbrige
a	Tale for Danmarksgæsternes Forman
	1 Vers) Der er et Undiktet Livet Gvinbakt
b	Tale for Kongen Kobens. H. Pedersens
	1. Vers) Kong Krestjær
c	Tale for Flaget og Foreningens sk. Pagh
	1. Vers) Veldagerne rives om Jorden
	Fællessang Højskold
5	Fællesskuffebord.
6	Fællessang. Sorgløst kan vi ej Lyng
7	Taler Pastor Eskildsen Halskebne.
8	Fællessang. Jeg vil væge mit Land
9	Ordet Frit
10	Afslutning ved Pastor Schmidtke

Niels Pagh Ernst Svendsen.
 Tage Christensen Einar Morsen Mille Knudsen
 Signe Sørensen Anders Nielsen

onsdag 13. maj - 1942.

I 1942 var den gamle foreningsfane, som pigerne i 1913 havde broderet foreningens navn på, efterhånden blevet falmet og mør.

Bestyrelsen fandt, at det var ved tiden at få en ny. Tiden - det var 3. år under den tyske besættelse. Tiden gjorde også sit til, at man ønskede sig en ny at samles om.

Ved et bestyrelsesmøde i Tvis Idrætsforening foråret 1942 besluttedes det, at holde faneindvielse onsdag d. 13. maj i forsamlingshuset med følgende program.

Program:

1. Fællessang: "Du danske mand".
2. Velkomst: ved formanden.
3. Fællessang: "Danmark i tusind år".
4. Faneindvielse:
  - a. 1. vers af "Vift stolt på Codans bølger" , tale for Danmark ved sognerådsformand Didrik Grønbæk.
  - b. 1. vers af "Der er et yndigt land", tale for kongen v. købmand H. Pedersen Holstebro.
  - c. 1. vers af "Kong Christian stod ved højen mast", tale for flaget og foreningen ved formanden Niels Pagh.
  - d. 1. vers af "Vældige riger rives om jorden".
  - e. Fællessang: "Høje nord.....".
5. Fælles kaffebord.
6. Fælles sang: "Sorgløst kan vi ej synge".
7. Tale ved pastor Eskildsen Holstebro
8. Fællessang: "Jeg vil værge mit land".
9. Ordet frit.
10. Afslutning ved Pastor Schmidt Tvis/Nr.Felding.

Eftertanker:

Programsammensætningen er stærkt præget af landets situation, og fremtidens usikkerhed. Den tyske nazihær stod netop denne sommer med sine største erobringer. Ville Danmark ende under Hitlers diktatur? Man fornemmer klart bestyrelsens ønske og behov for, at man rykkede sammen og bekræftede alt, hvad der er/var dansk. I januar 1943 tabte den tyske 6. arme slaget ved Stalingrad, og fra da af gik det tilbage for den tyske hær. Der skulle dog gå 3 år efter faneindvielsen, før det var slut og Danmark frit efter: "5 forbandede år". (Jacob Halgaard 2012)

Figur 6. Her er fanen fra 1942, 42 år senere på vej gennem byen sammen med de andre foreningsfaner til "Spil Sammen Fest" i 1984.

Folkedans i perioder.

Figur 7. Gymnastik og folkedansehold fra 1932. Fotograferet i forsamlingshusets store sal med ribber på væggen og kakkelovn i baggrunden.

Folkedanser foreningens navn: "Tvis Gammel Dans forening"

1 Carlo Svendsen – 2 Danseleder, fra Vildbjerg – 3 Thorvald i "Virkelyst" – Vagner Kjeldsen – 5 Else Marie – 6 Chr. Østergaard – 7 Gerda Holm – 8 Lund Jacobsen – 9 Richard Dymose – 10 Forenings formand, Marinus Larsen - 11 Bent Haunstrup – 12 Orla Overgaard – 13 Ove Dymose – 14 Spillemand, Theodor Hald, Aulum – 15 Spillemand, Jens Nørkjær, Aulum – 16 Vita Nielsen - 17 Bente Krath – 18 Birthe (skomager) – 19 Lillian Nielsen – 20 Tove Skautrup.

Figur 8. Folkedansere i 1945. Forsamlingshuset. Billedet udlånt af Bent Haunstrup, som er drengen yderst t.v. i 2. række nedefra. Navnene på nogle af deltagerne er påsat af Chr. Østergaard Jensen fra Aulum, nr. 6 på billedet.

Vigtige gymnastikredskaber.

Figur 9. De to vigtige gymnastikredskaber, buk og plint.

Gymnastikopvisning i 1950'erne i Tvis Sognegård.

Jacob Halgaard marts 2012:

En festlig dag, hvor pårørende og sognets beboere kom for at se de unge mennesker vise deres færdigheder.

Særlig festlig var den fælles indmarch med fanen i spidsen, hvor alle rejste sig med respekt for flaget. Alle sang også med på "Der er et yndigt land", og hvor der på andet vers hilses med fanen. En smuk tradition, hvor man bekræfter det at være dansk. Der er vist ingen anden sportsgren, som på lignende værdige facon hylder flaget og bekræfter vores nationalitet.

Alt sammen udspringer af den danske tragedie med tabet af Slesvig og Sdr. Jylland til Prøjsen/Ungarn i krigen 1864.

Indmarch i Sognegården.

Figur 10. Gymnastikopvisning i Sognegården ca. 1954. Leder er Ella Larsen. 1: Bodil Bjerre (Barslund), 2: Jørgen Christensen, 3: Inge Iversen, 4: Kjeld Andersen, 5: Frida Melgaard, 6: Tage Albertsen.

Holdene var ret store, så pladsforholdene i Sognegården har været beskedne. Tilskuerne er klempt sammen i den lille sal, og langs den ene langside, ligesom tilskuerne fyldte scenen op. Ikke megen gulvplads til øvelser og spring

Figur 11. Ingeborg Nielsen (Skomager) fører sit pigehold ind til opvisning i Sognegården 1954-55. Der er trange tilskuerforhold.

Figur 12. Jens Kristian Jensen med fanen efter indmarch. 1954.

Figur 13. Efter indmarch i Sognegården. Hans Hansen med fanen, o. 1960. Ingeborg Nielsen oppe ved scenen med sit pigehold.

Opvisning i Sognegården.

Jacob Halgaard om opvisning som leder af drengehold:

"Drengegygnasterne gik til den med frisk mod, og man så hen til og trænede hårdt med forårsopvisningen for øje.

Når gymnastiktimen indledtes trådte man an i rækker. Man havde en ret stilling, hvor maven var trukket ind, brystet skudt frem og skuldrene trukket tilbage. Hvilestillingen var med højre fod frem. Marchen fremad blev militærisk dirigeret med højre om og fremad i takt (1-2, 1-2). Takten kunne også holdes ved at gymnasterne sang:

Typiske sange for drenge:

1. Det er så godt at ha ryggen ret og hovedet løftet og gangen let.
2. Løft dit hoved, du raske gut.
3. Vi er børn og sol og sommer
4. I alle de riger og lande

Typiske sange for karle:

1. Du danske mand af al din magt.
2. Høje nord - friheds hjem.

Gymnastiklederen fik sin uddannelse på enten gymnastikhøjskole eller folkehøjskole med delingsføreruddannelse. Fortælleren her var selv på Ryslinge Højskole i 5 mdr. Lederne dengang var meget synlige.

- Øvelser skulle meddeles klart og tydeligt
- Øvelserne skulle udføres i takt.
- Der skulle være retning og orden.
- Kommandoerne skulle være præcise og klare.
- Lederne lavede ikke øvelserne med, men koncentrerede sig om kommando, opsyn og korrektion.

Lederne skulle ikke blot være synlige i ord og handling men også fysisk markant til stede, så kvindelige ledere brugte ofte øverste kasse på plinten til at stå på, så alle kunne se og høre.

Drengehold i 1950'erne og Jacob Halgaard som leder.

Figur 14. Dreng 6 - 9 år. Vinteren 1956-57. Leder Jacob Halgaard.

Bagerste række fra venstre: Kristian Sandfær Larsen, Benny Dyrmosse, Ole Sørensen, Ole Bendtsen, Jacob Halgaard (20 år) - leder.

Forreste række fra venstre: Søren Peter Sønderby, Vandy Pedersen, Villy Pedersen, Søren Henriksen, Karl Erik Overgaard.

Lederens karakteristik af holdet: Det var nogle dejlige drenge. Det var ikke noget stort hold, men der var humør og go i dem.

Figur 15. Drenge 10 - 14 år. Gymnastikopvisning Marts 1957. Sognegården foran scenen.

Bagerste række fra venstre	Midterste række fra venstre	Forreste række fra venstre
Freddy Kjeldal	Hans Hansen	Flemming Nielsen
Egon Andersen	Bent Thoustrup	Holger Nielsen
Peder Skræddergård	Erik Olsen	Didrik Grønbæk
Frede Nørgaard	Peder Nielsen	Erik Bro
Åge Bertelsen	Karl Christensen	Svend Thomsen
Jacob Halgaard, Leder	Jacob Grønbæk	Vagn Åge Pedersen
	Niels Jacob Nielsen	

Nedenunder følger billeder fra drengeholdets opvisning.

Efter fælles indmarch med alle drenge og pigehold og fanehilsen, kom de enkelte hold på banen.

Drengeholdet på billedet er på vej ind til deres opvisning. Under holdets indmarch sang holdet 2 vers af "I alle de riger og lande". Der blev også sunget ved udmarch.

Holdet på billedet er gået fra gang til løb rundt i salen. Al gang og løb foregik i takt.

Figur 16. Gymnastikopvisning drenge 10-14 år. Tvis Sognegård marts 1957. Publikum placeret i den lille sal.

Figur 17. Drengeholdet på gulvet. Jacob Halgaard, den myndige leder overvåger drengene.

Øvelsen drengene er i gang med er håndliggende benkastninger med spredning og samling.

Øvelsen udførtes selvfølgelig i takt og gymnasterne skulle hele tiden være opmærksomme på retning både fremad og til siden.

Det kniber lidt med sædehøjden(bagdelen) på et par af drengen.

Armbøjninger og strækninger med højtælling til 10 eller 12 var også en fast øvelse.

Figur 18. Drengenes gymnastikopvisning slutter med spring - her over buk med afsæt på springbræt.

Strøm over bukken. Det var meget populært både for drengene og for publikum(forældrene).

De var også dygtige. Én er på vej til springbrættet, én på bukken med strakte knæ og rank ryg, én er lige landet på måtten.

Bemærk også, at når drengene havde sprunget, stillede man op på 2 rækker i hvilestilling med højre fod frem og hænderne på ryggen - klar til næste spring.

Figur 19. Aksel Damgaard som leder af drengehold. 1954.

Småpigehold i 1950'erne og Ingeborg Nielsen som leder.

Figur 20. Ingeborg og pigerne i gang med opvisningen.

Figur 21. Pigehold fra sidste halvdel af 1950'erne under ledelse af Ingeborg Nielsen.

- Bagerste række fra venstre: Elsebeth Kristensen – Mona Vedel – Esther Nielsen – Helene Sønderby – Ingrid Toustrup – Irma Bro – Ingeborg Nielsen
2. række oppefra: Kirsten Hedegård – Kirsten Giver – Bodil Larsen – Hilda Jeppesen – Inger Killerich – Lise Nielsen – Birthe Jensen – Else Bertelsen – Grete Hylle.
3. række oppefra: Tove Kristensen – Birthe Hylle - Unna Pedersen – Tekla Stefansen – Ukendt – Ilse Buch
- Forreste række: Bente Caspersen – Margit Kristensen – Hanne Karlshøj – Karen Pedersen – Inger Sundgård

Figur 22. Ingeborg Nielsen med sit pigehold på trappen i Sognegården.

Øverste række:	Helga Bak – Betty Davidsen – Esther Nielsen – Else Bak
2. række oppefra:	Birgit Felletoft – Irma Bro – Karin ? – Grete Hylle
3. række oppefra:	Helene Sønderby – Ingrid Toustrup – Elsebeth Kristensen – Jutta Dalgaard
4. række oppefra:	Bodil Larsen – Else Bertelsen – Lise Sørensen – Hilda Jeppesen
5. række oppefra:	Lise Damgård – Ukendt – Tekla Stefansen – Kirsten Giver
Nederste række:	Margit Kristensen – Inger Killerich – Birthe Hylle – Inger Sundgård
Leder Ingeborg Nielsen	

Figur 23. Ingeborg Nielsen med sit pigehold foran Sognegårdens scene.

- Bagerste række fra venstre: Jette Norre - Elly Pedersen - Gunhild Jørgensen - Jenny Christensen - Ingeborg Halgård - Helga Bak - Betty Davidsen - Ingeborg Nielsen.
2. række oppefra: Kirsten Nielsen - Elin Kaspersen - Rita Pedersen - Hanne Ørskov - Ukendt - Tove Nielsen - Else Bak - Ingrid Kjeldsen
3. række: Else Bertelsen - Anny Christensen - Lise Nielsen - Ukendt - Irma Bro - Krista Jensen - Mette Marie Halgård.
- Forreste række: Hilda Jeppesen - Birthe Jensen - Bodil Larsen - Inger Killerich - Bodil Christensen - Ingrid Toustrup.

Figur 24. Ingeborg Nielsen med pigehold i slutningen af 1950'erne. TIF på bluserne.

- Bagerste række fra venstre: Mette Marie Halgård - Jonse Carlsen - Else Bak - Helga Bak - Ingrid Kjeldsen - Tove Nielsen - Betty Davidsen - Gunhild Jørgensen - Ingeborg Nielsen.
2. række oppefra: Inger Killerich - Bodil Christensen - Ukendt - Tekla Stefansen - Lise Nielsen - Bodil Larsen - Rosa Jacobsen
3. række oppefra: Hanne Ørskov - Rita Pedersen - Ukendt - Krista Jensen - Anny Christensen - Mona Vedel - Hilda Jeppesen
- Forreste række fra venstre: Elin Kaspersen - Birthe Jensen - Else Bertelsen - Kirsten Giver - Irma Bro - Helene Sønderby - Ingrid Toustrup

Pige- damehold fra 1950'erne og Thora Sahl som leder.

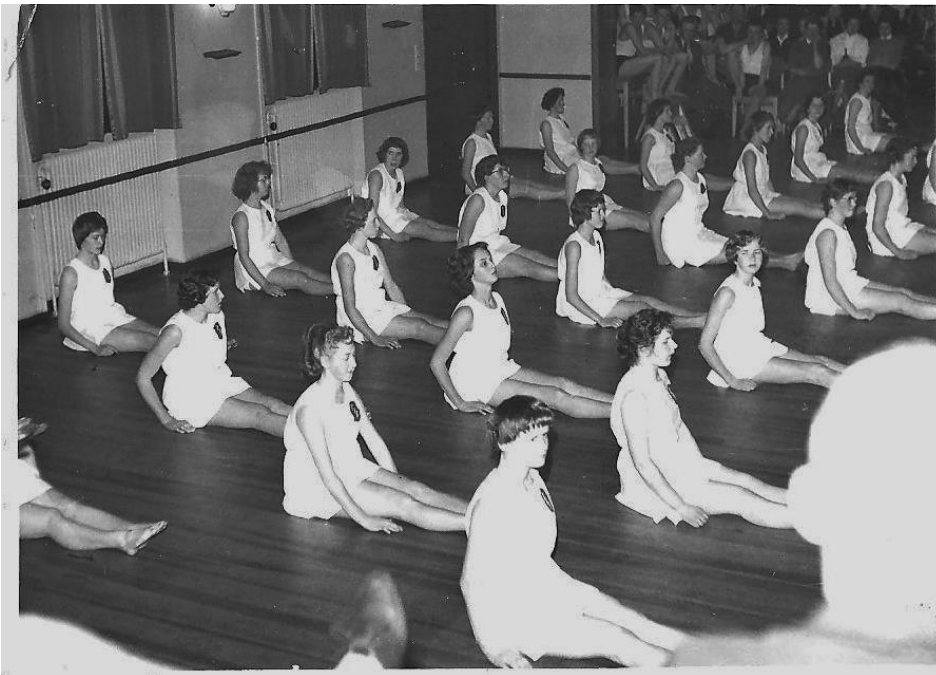
Figur 25. Pigehold i Sognegården 1954.

Figur 26. Pigehold fotograferet i Sognegårdens forhal. Leder er Thora Sahl med Edel Kristensen som pianist. 1959.

Figur 27. Det samme hold i gang med opvisning. TIF på bluserne.

Figur 28. Pigerne på gulvet i sognegården.

Figur 29. Pigerne på balancebom til opvisning og kritikraften (nederst th).
Thora Sahl leder. 1959. Tilskuerne pakket sammen på scenen.

Herrehold/karlehold i 1950érne

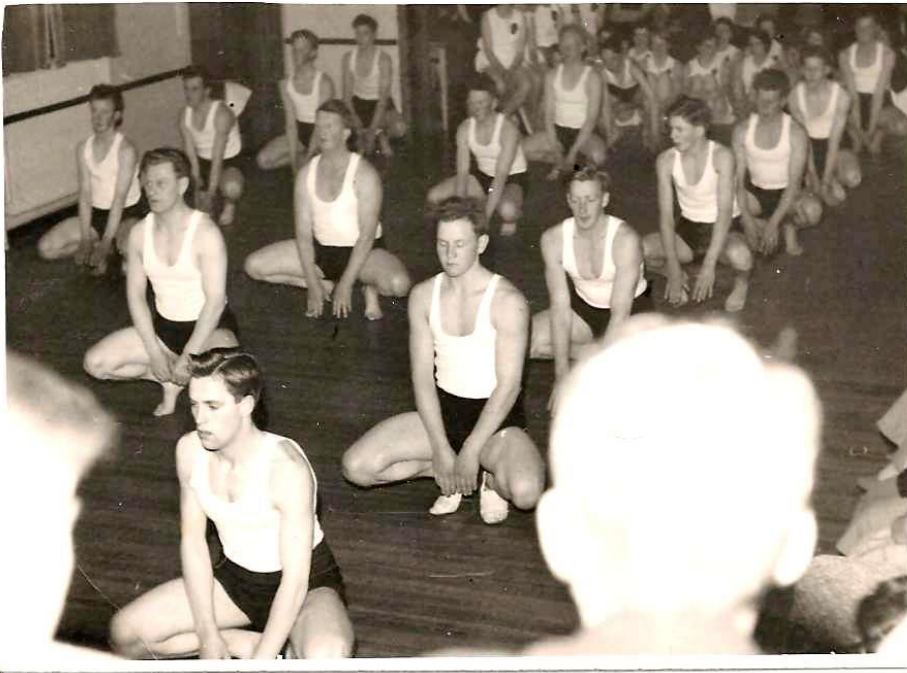
Figur 30. Otto Karlshøj som leder af karlehold. 1: Jørgen Kristensen, 2: Kjeld Andersen, 3: Aksel Damgaard, 4: Jens Kristian Jensen, 5: Søren Henning Dyremose. 1954.

Figur 31. Tvis karlehold - Vinteren 1956-57. Tvis Sognegård. Leder Jacob Halgaard. 22 gymnaster. Fotograferet i gangen efter opvisning i Tvis Sognegård marts 1957.

Bagerste række fra venstre:	Midterste række fra venstre:	Forreste række fra venstre:
Jacob Halgaard, Thomas Pedersen, Aksel Damgaard, Otto Karlshøj, Iver Iversen, ??, Niels Kr. Iversen, Bent Dyrmosé, Jørgen Bertelsen.	Bent Larsen, Ove Dyrmosé, Ejvind Frederiksen, Svend Åge Pedersen, Holger Haunstrup, Egon Andersen, Bent Haunstrup.	Frede Thoustrup, Svend Erik Bjerre, Peder Thomsen, Knud Lausten, ??, Ejnar Kjeldsen.

Nedenunder følger så billeder fra mændenes opvisning. Der var stil og stolthed over opvisningen, som skulle give publikum et indtryk af stærke mænd med en rank holdning.

Figur 32. Mænd - Marts 1957. Gulvet Tvis Sognegård.

Karleholdet ses i støt- hugsiddende stilling. På billedet genkendes bl.a. Bent Dyrmosé, Iver Iversen, Jørgen Bertelsen, Thomas Pedersen, Aksel Damgaard, Svend Erik Bjerre.

Karlene er i vipsiddende stilling.

Kommandoen lød: Til vipsiddende stilling .... Op!.... Klart og præcist.

Bemærk den ranke holdning, fødder og fingre er strakte, ingen må miste balancen.

En meget typisk øvelse fra 1950érnes opvisningsgymnastik .

Holdet vendes skråt mod publikum, så man ikke generer hinanden.

Figur 33. Karleholdets gymnastikopvisning marts 1957. Leder Jacob Halgaard. Foto Birthe Nielsen. 22 mand.

Karlene eller mændene
sluttede af med spring.

Her er det tigerspring over høj
plint med springbræt foran.

Der er lidt tvivl om, hvem
springeren er.

Figur 34. Aksel Damgaard ? - på spring over plint. Marts 1957.

Gymnastikformer

På gymnastikhøjskolerne lærte man gennem øvelser, at være den korrekte og meget synlige leder.

Gymnastikformen var inspireret fra Ollerup Gymnastikhøjskole og skolens markante leder Niels Bukh.

Figur 35. Niels Bukh dirigerer sit damehold fra det øverste af en plint på Skamlingsbanken i 1932.ⁱ

Niels Bukh, 1880-1950, dansk gymnastikpædagog og grundlægger af Danmarks første idrætshøjskole, Gymnastikhøjskolen i Ollerup på Fyn (1920) udviklede fra 1914-20 svenskeren P.H. Lings gymnastik til sin

egen såkaldte *primitive gymnastik*, hvis mål var gennem kraftigt virkende øvelser at forebygge stivhed og uheldige kropslige vanestillinger. Bukh var kendt for sin karismatiske evne til med ganske få bevægelser at dirigere et hold. I den danske og udenlandske presse blev Bukh rost for gymnasternes synkrone bevægelser og elegance. Bukhs pædagogik gik meget på æstetik, perfektion og kontrol. Der var stillinger, men der var også dynamiske bevægelser og elegante springserier.

Bukhs gymnastik var inspireret af og en videreudvikling af den såkaldte svenske gymnastik. Den svenske form var udformet af P.H. Ling (1776 - 1839) en svensk gymnastikpædagog. I den Linsk inspirerede danske landgymnastik var det maskuline element dominerende. Gymnastikken havde i første del af det 20. århundrede stadig et militært præg og var sammenknyttet med skyttebevægelsen. Legemsøvelsers var ikke blot for de unge mænd, men var også led i en større sags tjeneste. Målet var at vinde Sønderjylland tilbage.

Den lingske gymnastik blev organiseret efter de rette linjers princip. Gymnasterne stod på snorlige rækker, kroppene skulle være ranke, og bevægelser og stillinger skulle indtages synkront. Ydre fremtræden, orden og disciplin var kernen.

Den ranke ryg, var et kernebegreb. De unge landboere skulle "rankes". Det var ikke bare et kropsligt begreb, men gymnastikken skulle også "ranke" de unge psykisk, kulturelt og nationalt. Den ranke ryg var også et signal fra andelsbevægelsens nye selvbevidste bonde, der ikke længere bøjer sig i støvet.

Det kan så sammenlignes med nutidens gymnastik her i 2009, som forekommer langt bedre en datidens hårde opvisningsgymnastik. Den folkelige gymnastik er i dag mere individuel, og æstetikken, den ranke holdning, takt og synkrone bevægelser ser man mere løst på. Nu er begreber som motion, sundhed og afspænding dominerende.

Jacob Halgård om Gymnastikafdelingen i 1950erne.

Det gamle forsamlingshus bliver i 1953 afløst af den nye Sognegård, som er større og giver bedre muligheder for gymnastik. Sognegården blev rammen om vinteraktiviteterne, mens sportspladsen på Skautrupvej var ramme om fodbold, håndbold og idrætsmærke. Her på Skautrupvej blev der i 1955 opført et lille klubhus med brus og toilet. Vandrørene til klubhuset blev nedgravet af medlemmer. Der var langt fra vandværket til klubhuset. Opkridning klarede medlemmerne også selv, og græsset blev kun slået 2 gange årligt med en almindelig landbrugsslåmaskine.

I 1958 er foreningen oppe på 141 aktive medlemmer. Antalsmæssigt er det et relativt stor medlemsskare sammenlignet med andre foreninger i hovedkredsen. Protokollen fortæller ikke så meget om medlemstal, men er meget omhyggelig med at fortælle om hvilken sang, der blev indledt med til generalforsamlingen.

Gymnastikafdelingens økonomi var baseret på brugerbetaling, dels ved indtægter fra baller, andespil og fælleslæsninger i samarbejde med ungdomsforeningen. Der var nytårsfest, fastelavnsfest, sportsfest og efterårsfest.

Kommunen gav dog et tilskud på 50 kr. pr. leder.

En stiltiende afdeling med den daværende politimester muliggjorde, at man til fest måtte invitere 2 - 3 naboforeninger.

Til andespillet kort før jul var præmierne 10 levende ænder, sulefad, frugtkurv og kransekager. Bagefter kunne man se vinderne cykle hjem med en levende and under armen.

Gymnastikkritik.

DDGU arbejdede på at kvaliteten var høj i medlemskredsen. Hovedkredsene havde konsulenter og kritikere, som kom ud i foreningerne og var til stede ved opvisninger for at udøve kritik(positiv og negativ) af lederen og holdets præstation.

Jacob Halgaard om kritikaften i foreningen 1956 - 58:

Kritikaften fandt sted en almindelig træningsaften midt i januar måned. Det var kun for pige og karleholdet. Det var primært for at hjælpe og støtte lederne.

De to kritikere/rådgivere var lidt ældre og erfarne delingsførere her fra amtet.

Vejledningen gik både om timeplanerne havde en passende sværhedsgrad i forhold til gymnasternes kunnen og stude, men også om ledernes optræden overfor holdet. Man så også på om kommandoerne havde de rette betoning, og også om undervisningen og modtagningen i springene var rigtige.

Efter gymnastikken fik så den kvindelige og mandlige leder en personlig gennemgang af vejlederen, med passende ris og ros alt efter fortjeneste.

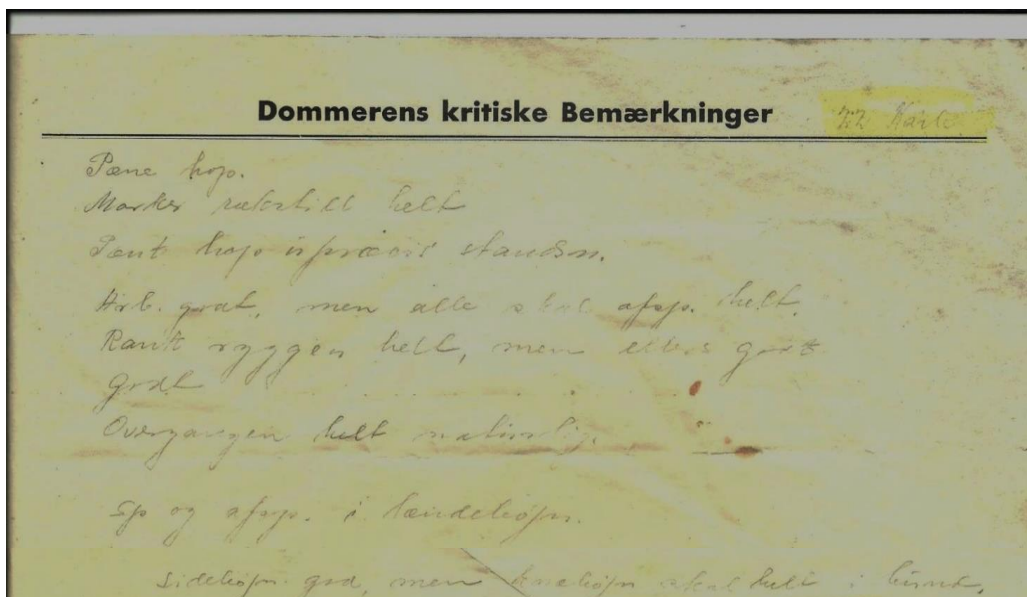
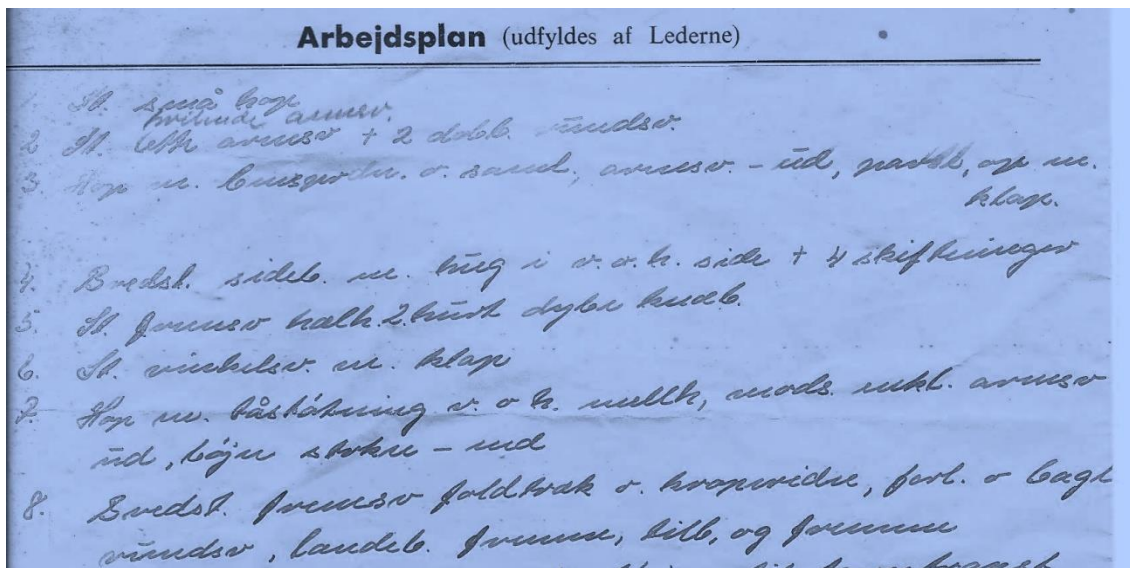
Aftenen sluttede med fælles kaffebord, hvor kritikerne gave gymnasterne pæne og inspirerende ord med på vejen. Man sluttede med en aftensang.

Kritik i forbindelse med forårsopvisning.

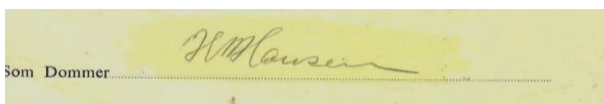

Figur 36. Kritik af Jacob Halgaard ved forårsopvisningen i Juniorhallen 1957.

Lederne har udfærdiget en arbejdsplan. Der kommer så en bedømmelse af de enkelte elementer i arbejdsplanen/opvisningsprogrammet og en mere generel kritik af lederen.

"Sidebøjningen god, men knæbøjning skal helt i bund".

Generelle områder som bedømmes hos lederen.

Valg af Arbejde i Forhold til Gymnasternes Tarv og Trang	Orden, Holdning og Tidens Anvendelse	Ledelsen og Lederens Optræden	Andre Bemærkninger
---	--	-------------------------------------	-----------------------

Om holdningen hedder det, at den kan være bedre, men mange gør et godt forsøg.
 Ledelsen og lederens optræden i det væsentlige godt. Der anbefales at få lidt mere ro over arbejdet.

Gymnastikkonkurrence.

De enkelte gymnastikhold konkurrerede også mod hinanden og mod hold i omegnsbyer. Her en konkurrence d. 17/3 1918.

Vindt af		N ^o 1	N ^o 2	N ^o 3	N ^o 4	N ^o 5
Naur	Tvis	Tvis	Naur	Tvis	Naur	Vildbjerg
	Piger.	Piger.	Piger.	Karl.	Karl.	11 mdr.
Med Gymnastik-Konkurrencen den 17/3 1918						
Prøve: Sam, Træk, Stilling paa Hænder.						
1	2	6 12	6 12	7 7	7 7	8 8
3	3	6 18	6 18	7 21	6 18	8 24
1	1	7 14	6 12	8 16	8 16	9 18
2	2	4 4	4 4	9 9	9 9	10 10
Prøve: Sam Indledende Gætte + Samtidig						
1	2	9 18	6 12	6 6	6 6	7 7
1	1	6 6	6 6	7 7	6 6	8 8
2	2	7 14	7 14	8 16	7 14	9 18
2	2	6 12	6 12	6 12	5 10	6 12
2	2	5 10	6 12	5 10	6 12	6 12
2	1	7 7	7 7	7 14	6 12	7 14
1	1	6 6	6 6	4 4	5 5	4 4
Prøve: Sam, Lighed og Færdighed						
2	0	0 0	0 0	6 12	4 8	8 16
1	1	7 7	7 7	7 7	7 7	8 8
1	1	7 7	7 7	8 8	7 7	7 7
2	2	8 16	6 12	8 16	7 14	8 16
3	3	4 12	5 15	8 24	6 18	9 27
3	4	6 24	6 24	6 18	6 18	7 21
Prøve: Samtidig Lighed og Træk inden for bestemte Gætte						
Points ialt.						
		187	180	207	187	230

Her er det Tvis piger som har været oppe mod Naur piger. Tvis pigerne sejrede med 187 points mod 180.

Karlene fra Tvis har været oppe mod Naur og Vildbjerg. De blev slået af Vildbjerg karlene men vandt over Naur.

Gymnastikkonkurrence mellem Vinding og Tvis

1915

Bedømmelse ved Gymnastikopvisning
Vinding Foredringshus den 21. Marts 1915

Vinding 12 Mand - Tvis 9 Mand:

	Tvis	Vinding
1. Marsch	6	9½
2. Indholdende Fødder.	8½	10½
3. Spændbøjning	9¾	10
4. Romævelser.	10¼	9¼
5. Egentlige Fødder.	9¾	10½
6. Gang "	8	9½
7. Højdesprung	10	4
8. Hest & Buk.	9¾	10½
9. Smidighedsøvelser	10¼	9¼
10. Afslutning = Fødder	8¾	9
I alt.	91	92

Her gælder det en behård konkurrence mellem Vindings 12-mands hold og Tvis' 9-mands hold d. 21. marts 1915. Et smalt nederlag til Tvis karlene. Tvis karlene er elendige til marsch men er suveræne i højdesprung.

Gymnastikopvisning i Juniorhallen

Jacob Halgaard om forårsopvisningen:

Højdepunktet på vinterens gymnastikarbejder var forårsopvisningen midt i marts i juniorhallen i Holstebro arrangeret af 3. hovedkreds under DDGU. Erindring fra 1957 og 1960.

Ringkøbing Amt var opdelt i 4 hovedkredse.

Holstebro/Struer området udgjorde 3. hovedkreds. Det var 3. hovedkreds som arrangerede forårsopvisningen i Juniorhallen i Holstebro medio Marts måned.

Stort set alle sogne var repræsenteret på opvisningen. Lægaard Landbrugsskole afsluttede med 60 mands kraftfuld opvisning. Det var virkelig et festligt punktum for sæsonens arbejde.

Børneholdene havde opvisning lørdag eftermiddag.

Pige og karleholdene havde så opvisningen om søndagen. Der deltog hold fra stort set alle sogne i Holstebro og Struer omegne + hold fra de to byer. Det var et stort arrangement med stuvende fyldt juniorhal.

Omklædning foregik ovre i friluftsbadets omklædningsrum, så det var en frisk tur, når gymnasterne skulle tværs over den åbne plads i marts kulden.

Lederne skulle inden opvisningen aflevere en udfyldt arbejdsplan beregnet til dommernes kritiske bemærkninger. Dommerne var de to, som i februar havde ledet delingsførermødet + to meddommere, således at de skiftedes til at bedømme holdene og bagefter tale med lederne med ros og ris.

I arbejdsplanen skulle de enkelte øvelser være beskrevet på korrekt faglig vis. Springene havde en særlig bevågenhed i bedømmelsen.

Springene var:

1. Efter double?? Arbejde med håndstand, højdespring og baglænder med hjælper.
2. Spring over buk og plint med springbræt foran
3. Hovedspring
4. Kraftspring med strakt hofte
5. Flik - flak (det var der kun et par stykker som kunne)

Indmarchen i hallen foregik i fire rækker. 2 rækker piger og 2 rækker karle med fanen forrest. Man sang 1 eller 2 vers eks.: " I alle de riger og lande", "Som en rejselysten flåde", "Stræk din fod" eller "Høje Nord".

Det samme gentog sig ved udmarchen, og det hele måtte tage ca. 25 minutter.

Dommernes bedømmelse var delt op i 4 hovedgrupper:

1. Valg af arbejde i forhold til gymnasternes tarv og trang.
2. Orden , holdning og tidens anvendelse.
3. Ledelsen og ledernes optræden.
4. Andre bemærkninger

Om aftenen var der spisning på Højskolehjemmet i Holstebro. Det var især for lederne. Her gave dommerne en overordnet vurdering af forløbet og af gymnastikkens stade i området.

Til slut var der et par timers dans efter endnu en festlig oplevelse.

Opvisningen i Tvis var i ugen efter og var selvsagt også en spændende aften. Det markerede samtidig afslutningen på vinterens gymnastiske træning. Sommerhalvåret gik med håndbold og fodbold. Det var billigt for kommunen Vi befandt os godt med det, vi kendte ikke andet, hverken i by eller på landet.

Figur 37. Tvis Pige - og Karlehold ved forårsopvisningen i Juniorhallen Holstebro 1964-65. Fanen bæres af Thomas Pedersen. Helge Jensen leder for karlene. Thora Sahl leder pigerne akkompagneret af Edel Kristensen.

Mændene fra venstre:

Thomas Pedersen med fanen, Aksel Lundager, Otto Karlshøj, Dahl Ravnsbæk?, Jens Vestergård, Jørgen Christensen, Aksel Damgaard, Ejner Thomsen, Henry Grønbæk, Peder Andersen, Jacob Halgaard, Egon Hedegaard, Iver Iversen, Søren Henning Dyrmosse, Helge Jensen.

Pigerne fra venstre:

Gerda Iversen, Helga Pedersen, Ruth Pedersen, ??, Ida Eriksen, Grethe Andersen (Skautrup), Anne Grønbæk, Ketty Ravnsbæk, Ritt Jensen (slagter), Karen Grønbæk, Karen Iversen, Inger Damgaard, Inge Bach, Hilda Karlshøj, Gudrun Lundager, Herdis Nielsen, Thora Sahl.

Lederen Helge Jensen fortæller, at karlene fra Tvis var det første mandehold, som havde musik med i deres opvisning i Juniorhallen. Edel Kristensen spillede også til mændene.

Gymnastikafdelingen var en gren af Tvis Idrætsforening indtil 1963. 4. december 1963 blev Tvis Idrætsforening og Tvis Ungdomsforening sammenlagt under navnet Tvis Idræts- og Ungdomsforening. TIUF. På generalforsamlingen i 1992 blev gymnastikafdelingen en selvstændig forening med Tvis Idrætsforening som overordnet paraplyorganisation. Det kulturelle islæt med ungdomsforeningen gled efterhånden ud og foreningen betegnes nu TIF.

TIUF var tilknyttet og organiseret i "De Danske Gymnastik og Ungdomsforeninger": DDGU. Senere ændret til DGI.

Ringkøbing Amt var opdelt i 4 hovedkredse.

Holstebro/Struer området udgjorde 3. hovedkreds. Det var 3. hovedkreds som arrangerede forårsopvisningen i Juniorhallen i Holstebro medio Marts måned.

Stort set alle sogne var repræsenteret på opvisningen. Lægaard Landbrugsskole afsluttede med 60 mands kraftfuld opvisning. Det var virkelig et festligt punktum for sæsonens arbejde.

Figur 38. Tvis Gymnaster udenfor Juniorhallen i marts 1965.

Bagerste række fra venstre: Bent Larsen – Niels Jacob Nielsen – Jens Kjeldsen – Arne Bro – Jørgen Nielsen.
 2.bagerste række fra venstre: Hans Hansen – Ukendt – Ib Jespersen – Bent Toustrup – Svend Åge Pedersen – Ukendt – Egon Andersen – Kristian Larsen – Didrik Grønæk.
 2. forreste række fra venstre: Elin Kaspersen – Ukendt – Elna Breinholt – Else Bak – Ingrid Toustrup – Ukendt – Thora Sahl – Edel Kristensen – Henrik Christensen.
 Forreste række fra venstre: Irma Bro – Else Bertelsen – Bodil Larsen – Lise Nielsen – Tove Nielsen – Birthe Jensen – Ingeborg Halgård

Idrætsmærket

I april måned kunne interesserede tage idrætsmærket. Det gjorde en 12 - 14 piger og karle. Det krævede et par træningsaftener + prøveaflægelse.

Delingsførere og gymnastikledere i Tvis i 1950'erne og 1960'erne:

Ingeborg Nielsen	Chr. Vinter
Ella Larsen	Otto Karslhøj
Dagmar Jensen	Ejner Thomsen
Jenny Haunstrup	Bent Haunstrup
Sigrid Sandfær Larsen	Jacob Halgaard
Tinne Iversen	Helge Jensen
Estrid Grønbæk	Steen Busk Jespersen
	Aksel Damgaard
	Hans Hansen.

Delingsfører kurser

I 1950'erne og 1960'erne var det en tradition at 3. hovedkreds under DDGU arrangerede delingsførerkursus i februar måned.

Formålet var at gymnastiklederne skulle opdateres med nye øvelser og ellers "peppes op".

Lederne var forstandere eller lærere fra gymnastikhøjskolerne. De samme var også kritikere ved forårsopvisningen i juniorhallen i Holstebro i marts måned.

Vi var mange unge ledere, som med stor glæde deltog i disse kurser. Vi mødtes jo og kom til at kende andre unge fra Holstebro/Struer området med fælles interesse og livsholdninger. Det gav mange venskaber, nogle også for livet. Mange har fundet ægtefællen gennem gymnastikken.

Det var et weekend kursus, og som jeg husker programmet så det sådan ud:

Lørdag

1. 13.30 sangtime
2. 14.30 kaffe
3. 15.00 gymnastik
4. 16.00 gymnastik - teori.
5. 17.30 fordeling ud til værtsfolk i det stedlige sogn for spisning og overnatning.

Søndag

1. 09.00 morgenandagt i lokale kirke
2. 09.45 gymnastik og teori.
3. 12.00 frokost
4. 13.00 foredrag ved en af lederne
5. 14.30 kaffe og folkedans/gymnastik

6. 17.00 gymnastikopvisning for værtsfolk. En opvisning som altid var populær. Der var mange dygtige gymnaster imellem.

Herefter var der spisning sammen med værtsfolk som medbragte maden, og delingsførerkursus sluttede med et par timers dans. Sluttede ved 22 - tiden søndag aften.

Et sådant kursus står stadig for mig som et festligt minde. Vi var en stor flok unge mennesker, som i gymnastik, sang, foredrag og dans hyggede os sammen. Det gav et sammenhold, som vi alle har brug for.

Gymnastikhold i 1960'erne.

Figur 39. Pigehold 1960. Dagmar Nielsen er leder. Edel Kristensen pianist.

Figur 40. Efter indmarch. Gymnastikopvisning i den nye gymnastiksal på skolen. Jens Kjeldsen med fanen. Hans Hansen i den hvide lederdragt. Ingeborg Nielsen på hans venstre side ved de små piger. 1967.

Figur 41. Hans Hansen med drengehold i Sognegården 1963.

Stående fra venstre: Hans Hansen – Ukendt – Peder Kjeldsen – Ukendt – Jørgen Mortensen – Ukendt – Ukendt – Frode Bertelsen – Svend Erik Femhøj.

I midten fra venstre: Herluf Mikkelsen – Villy Svendsen – Ukendt – Ukendt – Anders Bentsen – Hans Christensen – Bjarne Frandsen.

Siddende fra venstre: Kurt Pedersen – Tage Bro – Bjarne Nielsen – Bent Mortensen – Eli Kjeldal – Ukendt – Johannes Larsen

Figur 42. Drengeholdet 1965 under ledelse af Hans Hansen.

Bagerste række fra venstre: Ivar Stokvad Andersen, Finn Søndertoft, Just Svendsen, leder Hans Hansen, Steen Kallesøe, Bent Mortensen, Bent Frandsen.

Midterste række fra venstre: Niels Chr. Nielsen, ukendt, ukendt, ukendt, John Fischer, Poul Erik Christensen, ukendt.

Forreste række fra venstre: Kurt Pedersen, Olaf Andreassen, Johannes Larsen, Peder Damgaard.

Figur 43. Hans Hansen med drengehold i 1967.

Stående fra venstre:

Jørgen Mortensen – Leif Kaspersen – Mogens Halgård – Søren Giver – Jan Krogh – Frode Bertelsen – Peder Kjeldsen – Hans Hansen.

I midten fra venstre:

Anders Bentsen – Benny Kastberg Schmidt Jensen – Jan Nyborg Jensen – Villy Svendsen – Bjarne Nielsen – Bjarne Frandsen – Ivar Andersen

Siddende forrest:

Svend Erik Femhøj – Hans Christensen – Herluf Mikkelsen – Hardy Kastberg Schmidt Jensen - Jens Amtkjær

Figur 44. Dameholdet fra 1967. Leder er Thora Sahl med Edel Kristensen som pianist.

Stående fra venstre:

Elly Pedersen, Else Bertelsen, Ingrid Toustrup Andersen, Thora Sahl, Unna Pedersen, ukendt, Inger Larsen, Edel Kristensen.

Siddende fra venstre:

Ukendt, Elin Kaspersen, Henny Bak, Anna Katrine Barslund, Hanne Karlshøj, Tove Hansen, Elsebeth Kristensen.

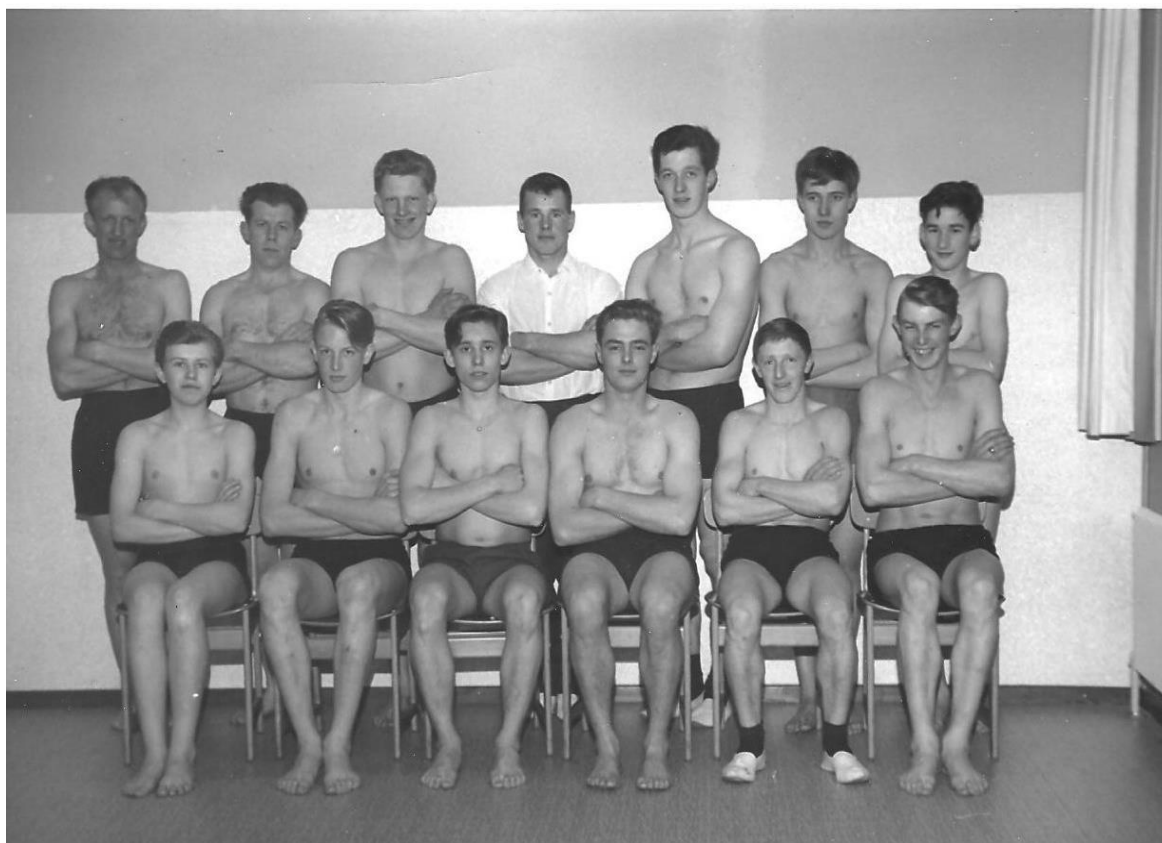

Otto Helge Henry Iver Aksel Jacob
 Karlshøj Jensen Grøn Bak Iversen Damgård Frederiksen Halgård

Peder Bent Søren H. Johannes Aksel Jørgen
 Andersen Haunstrup. Dyrmosé Thomsen Bach Christensen

Figur 45. Herrehold o. 1965.

Stående fra venstre:

Ib Jespersen, Svend Åge Pedersen, ukendt,
ukendt, Jens Kjeldsen, Bjarne Birkkjær, Hans
Jørgen Nielsen.

Siddende fra venstre:

Poul Svenningsen, Mads Grønbæk, Hans
Hessellund, Ole Bentsen, Laurits Katborg, Jacob
Grønbæk.

Figur 46. Karleholdet fra 1967. Leder ukendt.

Figur 47. Pigehold 1961 under ledelse af Ingeborg Nielsen og Edel Kristensen.

- Bagerste række fra venstre: Ingeborg Nielsen, Mona Vedel, Anny Jørgensen, Birthe Jensen, Hilda Jeppesen, ? Skræddergaard, Inge Lise Josefsen, Edel Kristensen.
2. række fra venstre: Inge Sundgaard, Lise Sørensen, Elsebeth Kristensen, Bodil Larsen, Kirsten Giver, Rosa Jacobsen, ukendt, Rita Pedersen, Tekla Steffansen.
1. række fra venstre: Kirsten Hedegaard, Inger Larsen, Karen Pedersen, Unna Pedersen, Ketty Bach, Henny Skov.

Figur 48. Pigehold fra 1962

Bagerste række fra venstre: Mona Vedel, Rosa Jacobsen, Meta Frøjk, Henny Skov, Kirsten Hedegård, Elsebeth Kristensen, Karen Christensen, leder Ingeborg Nielsen med Tekla Stefansen foran sig.

2. række fra venstre: Ketty Bach, Karen Pedersen, Anne Marie Østerholm, Hilda Andersen, Inger Larsen, Anna Halgaard.

3. række fra venstre: ukendt, Inge Sundgaard, Bente Caspersen, Gitte Pedersen, Linda Mikkelsen, Karin Frandsen.

Forreste række fra v.: Henny Bach, Grethe Sahl, Birgit Jensen, Johanne Bach, Margit Kristensen.

Figur 49. Pigehold fra 1963.

Bagerste række fra venstre:

Leder Ingeborg Nielsen, Karen Pedersen, Hilda Andersen, Ketty Bach, Kirsten Hedegaard, Henny Skov, Inger Larsen, Elsebeth Kristensen.

2. række fra venstre:

Conny Brun, ukendt, ukendt, Bente Caspersen, Unna Pedersen, Bodil Rasmussen, Karen Kristensen, Grethe Pedersen, Birgit Jensen.

3. række fra venstre:

? Moselund, Henny Bach, Anna Svendsen, Margit Kristensen, Inger Sundgaard, Anna Halgaard, Ragna Skov, Johanne Bach, Eva Bach.

4. række fra venstre:

Hanne Karlshøj, Gitte Pedersen, Grethe Sahl, Karin Frandsen, Listbeth

Hedegaard, ukendt, Karen Lis Jensen, Hanne

Figur 50. Børneholdet til opvisning i skolens gymnastiksal 1968. Leder Ingeborg Nielsen til højre og pianist Hanne Mortensen til venstre.

Billedet er fra børnenes opvisning 1968 i Tvis skoles gymnastiksal. - Der var op til 35 børn op 5-6 års alderen. Bemærk, at børnene var i ens lejede dragter ved opvisninger.

Længst til højre står holdlederen Ingeborg Nielsen

(kaldet Skomagere til efternavn.)

Ingeborg var en dygtig og afholdt holdleder i mange år.

Længst til venstre står Hanne Mortensen der spillede til gymnastikken fra 1968 til antagelig 1976.

Holdet har deltaget i forårsopvisning i Holstebro Hallen - og endvidere lavet opvisning på Tvis plejehjem.

Figur 51. Børnehold fra Tvis til opvisning i Holstebro Hallen. Hanne Mortensen er pianist, Lederne er Ingeborg Nielsen med blomster og Aase Amtkjær. 1971.

Figur 52. Børnehold fra skolens gymnastiksal. 1972. Hanne Mortensen og Ingeborg Nielsen midt i målet. 1972.

Figur 53. Børneholdets juleafslutning i skolens gymnastiksal 1973.

Gymnastikkens danske historie.

Skytterne gik forrest.

Gymnastikken er udgået fra skyttebevægelsen, som var en landsbevægelse med baggrund i "ånden fra 1848". Danske mænd skulle være klar til at forsvare landet og være velforbredte. Derfor skulle de lære at skyde. I 1870 var der 25 amtsforeninger og ca. 20.000 skytter.

I 1871 kom legemsøvelser med på programmet med gymnastik, eksercits og terrænløb. Discipliner som også var på militærets program.

Gymnastikken kommer ind.

Kort før århundredskiftet kom den Lingske gymnastik til Danmark fra Sverige. Vallekilde Højskole gik i spidsen for det nye og oprettede et øvelseshus. Nu var formålet ikke at uddanne i en bestemt sags tjeneste, men i stedet skulle man tage sigte på det hele menneske. De grundtvigske højskole gik i spidsen med folkeoplysning og gymnastik. Højskolerne oprettede delingsføreruddannelser for at udbrede gymnastiktanken og skaffe frivillige ledere til foreningerne.

Ånden kommer ind og skiller sig ud fra skytterne og gymnastikken. DDU dannes.

Samtidig med gymnastikkens indtog kom også en bølge af åndelig vækkelse hen over landet med oprettelse af ungdomsforeninger med foredrag, fælleslæsning, oplysning og samvær på programmet.

De danske ungdomsforeninger bliver dannet i 1903. Især i landdistrikterne opstod der næsten overalt lokale ungdomsforeninger.

I forsamlingshusene skulle der ikke blot være en plint men også en talerstol.

Gymnastikken forlader skytterne. DDG dannes.

Gymnasterne blev flere og flere, især antallet af kvindelige gymnaster steg, og

I 1929 er det gymnasternes tur til at skille sig ud fra skytterne. De danner De Danske Gymnastikforeninger. På det tidspunkt var den store nyskaber i dansk gymnastik forstanderen på Ollerup Gymnastikhøjskole, Niels Bukh kommet på banen.

DDGU bliver dannet .

DDG og DDU havde samme rod i bondekulturen, højskolebevægelsen, grundtvigianismen og andelsbevægelsen, så de havde ikke svært ved at slutte sig sammen. Landbruget blev mekaniseret op gennem 50'erne, og da der ikke længere var så mange karle og piger på gårdene, kom foreningslivet i krise.

Danmark gik fra bondesamfund til industriland og vandringen fra land til by var stor. I de følgende år havde specielt ungdomsforeningerne det svært. I modsætning til idrætten og gymnastikken, havde de aldrig fået fodfæste i byerne. Krisen fik de tre organisationer til at forhandle om en sammenslutning i begyndelsen af 60'erne. Længe så det ud til at lykkes, men i sidste øjeblik sprang DDSG&I fra. Resultatet blev en sammenlægning af DDG og DDU til DDGU, De Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger i 1963.

DDGU og DDSG&I går sammen i DGI, skytterne går ud.

Efter flere forsøg på samarbejde og forsoning lykkedes det efter svære forhandlinger at forene de to store interesseorganisationer. Den almene og folkelige idræt og dermed også gymnastikken blev i 1992 samlet i DGI.

Organisering på landsplan af skytte, ungdoms, gymnastik og idrætsforeninger.

1861:

1. **De Danske Skytteforeninger.** Forsvarssagen, skydning. Danmarks ældste idrætsorganisation.

1903:

1. **De Danske Skytteforeninger.**
2. **De Danske Ungdomsforeninger.** Udbrydergruppe fra skytterne.

1919:

1. **De Danske Skytte og Gymnastikforeninger = DDS&G** Gymnastikken spiller en større og større rolle. Gymnastik med i navnet.
2. **De Danske Ungdomsforeninger.**

1929:

1. **De Danske Skytte og Gymnastikforeninger**
2. **De Danske Ungdomsforeninger.**
3. **De Danske Gymnastikforeninger** Ønsker at frigøre sig fra skyttesagen. Udbrydergruppe.

1930:

1. **De Danske Skytte og Gymnastikforeninger** → **De Danske Skytte, Gymnastik & Idrætsforeninger = DDSG&I.**
2. **De Danske Ungdomsforeninger.**
3. **De Danske Gymnastikforeninger**

1965:

1. **De Danske Skytte og Gymnastikforeninger** → **De Danske Skytte, Gymnastik & Idrætsforeninger = DDSG&I.**
2. **De Danske Gymnastik og Ungdomsforeninger (De Danske Ungdomsforeninger + De Danske Gymnastikforeninger) = DDGU.**

1992:

1. **DGI = De Danske Gymnastik og Idrætsforeninger (DDSG&I + DDGU)**
2. **DDS = De Danske Skytteforeninger.**

Gymnastikken i Tvis fulgte organisationsændringerne på landsplan.

Gymnastikken i Tvis var og er en del af den folkelige gymnastik, som har været organiseret i ovennævnte organisationer og for nuværende i DGI.

Den folkelige gymnastik har altid været den mest udbredte i Danmark. Igennem 100 år har frivillige gymnastikinstruktører gjort et stort arbejde i de mange små og store gymnastikforeninger rundt om i landet.

På lokalt plan i Tvis blev landsbevægelserne og de organisatoriske ændringer også afspejlet.

Den første foreningsdannelse i Tvis var Skytteforeningen, som blev oprettet i 1867, 3 år efter tabet af Sønderjylland. Skytteforeningen var ikke kun ramme om forsvarstanken og evnen til at håndtere skydevåben, men også rammen omkring folkemøder og skyttefester. Skyttefesterne bliver i en årrække holdt i Østergårds Krat.

Som på landsplan starter også en ungdomsforening i Tvis, som bliver tilsluttet De Danske Ungdomsforeninger.

Gymnastikken starter som tidligere skrevet på gården Nørgård. Gymnastikforeningen bliver dannet i 1909 samme år, som man kan indtage Tvis Forsamlingshus til gymnastik. I 1932 bliver Tvis Gymnastikforening en del af Tvis Idrætsforening.

Tilsvarende som på landsplan kommer ungdomsforeningen i 1963 sammen med idrætten og gymnastikken. Ikke at de havde været hinandens modsætning, tværtimod. Det var meget de samme mennesker, som kom i de to foreninger, og mange arrangementer var man fælles om. TIF fik nu også et U i sit navn og blev til TIUF. Kulturen var forenet med idrætten. Det er samtidig med at DDU på landsplan bliver dannet. Gymnastikken i Tvis er med i denne landsorganisation indtil DGI blev dannet.

I over 100 år har det været gymnastik i Tvis. I perioder mere blomstrende end andre. Det var i mange år den eneste vinteraktivitet kulminerende med forårsopvisningen.

Det var karlene som dominerede i starten, men pigerne kom hurtigt med. Senere kom børnene med.

Billeder fra forårsopvisninger i 1950'erne og 1960'erne viser de mange børnehold.

Her i 2012 er gymnastikafdelingen Tvis stadig en stor forening med hold for alle aldersgrupper, men det er børneholdene som dominerer. Som noget nyt er mor/far-barn hold kommet til.

Synet på gymnastikken har dog ændret sig meget. Fra hård disciplin, orden og fælles takt har gymnastikken fået mere frie hænder med mere smil på læben og mange forskelligartede udtryksformer. Man holder dog fast i forårsopvisningen med fælles indmarch i takt og med fanen i spidsen. Gymnastikken har udviklet sig i takt med samfundsudviklingen og med ændret syn på krop og sundhed, men strejf af den gamle ånd kan stadig spores.

Kilder:

ⁱ http://www.denstoredanske.dk/Livsstil,_sport_og_fritid/Sport/Gymnastik/Niels_Bukh

Foreningsprotokoller TIUF - gymnastikafdeling - Holstebro Lokalarkiv

Diverse dokumenter: Jacob Halgaard.

Private fotos:

Jacob Halgaard

Ingrid og Hans Hansen

Henny og Otto Østerholm

Inger og Aksel Damgaard

Hanne og Jens Mortensen

Bent Haunstrup